5 Jaar, No. 97. — 's HERTOGENBOSCH, — Donderdag 15 Augustus 1844.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
Horatius.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad.. ƒ 12.
Franco per post.» 14.

(Verschijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN
15 *cents de regel*
behalve 35 cents zegel

HET TWEEGEVECHT.

ligt, God zij dank, niet in onze zeden. De kalme beradenheid van den Nederlander beschut hem voor eene schuldige opvatting van dat rampzalig eergevoel, dat zich voor eene soms nietige beleediging niet bevredigen laat, den door het bloed van zijnen broeder, en de tranen en den rouw van gade en kinderen.

Neen, het tweegevecht, het barbaarsch overgebleven misbruik der middeleeuwen, hetwelk zoo zeer door de rede als door de godsdienst wordt veroordeeld, bestaat bij ons niet, dan in den militairen stand. Eene heer zeldzame uitzondering kan niet in aanmerking komen.

Het ligt in de denkbeelden onzer eeuw, ook daar waar zij niet godsdienstig zijn, om het tweegevecht door beteugelende wetten te weren. En zeker zal men misschien nergens een gouvernement aantreffen, waar hetzelve openlijk wordt aangemoedigd.

Daarin maakt Nederland eene uitzondering. Met een pijnlijk gevoel van verontwaardiging zag men nu en dan, hoe zij, die zich aan de misdaad van het tweegevecht schuldig maakten, al was ook de moord van een' vader des huisgezins daarvan het gevolg, door het ministerie van oorlog werden begunstigd.

Soms werden zij voor eenen krijgsraad geroepen, die hen vrijsprak; en werden zij veroordeeld, dan was de koninklijke gratie daar, om hen aanstonds geheel van alle straf vrij te spreken. Niet zelden volgde daarop, bij wijze van tegemoetkoming in de preventieve gevangenis, verhooging in rang.

Integendeel had iemand den moed van een geprovoceerd duël te weigeren, dan werd hij een lafaard genaamd, niet slechts door zijne makkers, maar door zijne chefs, die hem als dusdanig aan de verachting hunner onderhoorigen prijs gaven. Zulk een man werd genoodzaakt uit lafheid moed te toonen, en zijn leven, dat niet hem maar God en den staat toebehoorde, te wagen aan de onbesuisde drift van eenen dwaas. Mogt hij misschien zooveel karakter bezitten, dat hij de onverdiende verwijtingen zijner makkers wist te versmaden, dan was zijn lot niettemin weldra geveld. Hij werd genoodzaakt zijne demissie te nemen, of wist hij dit te vermijden, dan kon hij zeker zijn, dat hij in het departement van oorlog een' hinderpaal zou vinden, die hem voor elke bevordering in den weg stond.

Zóó meent men hier te lande militairen geest aan te kweeken. Men moet aanvangen met de wetten van God, de regelen van het gezond verstand, en de beginselen, waarop de geheele maatschappelijke orde berust, onverstoten.

In strijd met onzen landaard, in strijd met de zeden, in strijd met ieder begrip van militaire ondergeschiktheid, worden twee menschen genoodzaakt, want het is letterlijk een' morelen dwang, het zwaard aan te grijpen, om elkanders bloed, soms eene misvatting te wreken. — En door wie worden zij tot die misdaad gedrongen? — Door sommige militaire autoriteiten, die met het zwaard der magt omgord zijn, om juist datgene te beletten, wat zij veroorzaken. — Waartoe dient het gezag, indien het niet is om te beschermen; indien het niet is, om voor te komen, dat de leden der maatschappij zich zelven geen regt doen? Mij komt de wraak toe, zegt God, en de openbare magt, die in Gods plaats treedt, heeft dat beginsel ten grondslag, zonder hetwelk geene maatschappelijke orde mogelijk is.

Dit is een schandaal, de aandacht der wetgevende magt overwaardig. Het ministerie van oorlog, dat zooveel hervormt, heeft hier eene nuttige taak te verrigten, die algemeenen bijval zal vinden, indien men misschien eenige vlasbaarden van het leger uitzondert.

Daar moest men toonen, dat men het duël niet wil; dat men hetzelve beschouwt als eene insubordinatie, als eene verkrachting der discipline, strafschuldig voor de wet: het moet blijken, dat men daar, in plaats van ondersteuning, vervolging te regten te wachten heeft, en daarom behoort het, dat men daar eene vastheid van wil aan den dag legge, grooter en ernstiger nog, dan de ouwel, waarvan men nu blijken geeft.

Men moet daarin te werk gaan zonder aanzien van personen, en onmededoogend voorbeelden stellen, waaraan de onverlaat zich spiegelen kan, die vermeent te kunnen beschikken over het bloed van zijnen evenmensch en het leven van een nuttig lid der maatschappij.

Is het niet bedroevend, dat men het bestuur opmerkzaam moet maken op zulke gewigtige pligten, die ieder bezadigd mensch in het oog springen, en van welke het zelfs geen kennis schijnt te dragen?

Is dat niet een blijk, dat ons bestuur misbruik, omdat het bestaat, gedoogt, oordeelt?

Nog onlangs is een stil, vreedzaam en nuttig burger het slagtoffer geworden der duëlleerwoede, die der wetenschap reuen geleerden beoefenaar, der maatschappij een verdienstelijk, werkzaam lid, en aan vrouw en kinderen een' onmisbaren echtgenoot en vader heeft ontrukt.

Dat ongelukkig voorval heeft overal een pijnlijken indruk nagelaten. Wij hebben daarover gezwegen, tot zoo lang de zaak alle jurisdiktien was doorloopen; omdat wij niet wilden schijnen, als trachtten wij op het lot der beschuldigden invloed uit te oefenen.

Wij handelen over beginselen; niet tegen personen. Wij hebben dus het regt, om vrij te spreken; wij hebben het regt te vorderen, dat eindelijk tegen het voortdurend bestaan van dat misbruik maatregelen genomen worden; en dat het bestuur en het departement van oorlog toonen, dat het hun ernst is.

TURKIJE

In Mossul zijn nieuwe gewelddadigheden tegen de christenen gepleegd. Het gepeupel heeft de kerken en kloosters der aldaar aanwezige Dominikaner monniken uitgeplunderd en verwoest.

Het *Journal de Constantinople* van [illegible] meldt daaromtrent het volgende:

Zeer ernstige rustverstoringen [illegible] te Mossul plaats gehad, [illegible] der verhevene Porte des te meer leed, daar de waardigheid van den Franschen konsul aldaar en het gezag van den gouverneur door eenige onverstandige lieden een tijd lang miskend waren geworden. Zoodra de tijding van deze onaangename gebeurtenis te Konstantinopel aangekomen was, haastte zich de verheven Porte om aan den Franschen gezant den inhoud hares depêches mede te deelen, die met denjenigen welke de gezant zelf ontvangen had, volkomen overeenstemden. Den volgenden dag hielden de heer Bourqueney en Rifaat-pacha [illegible] langdurige konferentie, en wij verheugen ons te kunnen melden, dat deze zaak, op eene [illegible] geschikt geworden.

AMERIKA

Men heeft thans berigten uit Haïti tot den 7den julij, waaruit blijkt, dat van de zijde der nieuw opgerigte Dominikaansche republiek op het Spaansche gedeelte des eilands regtstreeks het aanbod [illegible] daan om zich onder het beschermheerschap van Frankrijk te stellen; dat een deel der [illegible]

dier nieuwe republiek zich echter verzet hebben tegen dezen stap; en dat te midden der daardoor veroorzaakte beroeringen eene scheuring is ontstaan ten gevolge waarvan de tegen Frankrijk gestemde Dominikanen eene nieuwe republiek hebben opgerigt, die naar het stadje Cibao heet.

— Men heeft tijdingen van de Havana tot 1 julij ontvangen. Zij zijn zeer gewigtig, wegens de bijzonderheden, welke zij bevatten nopens de ontknooping van het regtsgeding, hetwelk tegen de hoofden der oproerige beweging van Matanzas is aangelegd. De instruktie in deze omslagtige en duistere zaak, in welke niet minder dan zes duizend personen betrokken waren, heeft meer dan zeven maanden geduurd. In den aanvang waren de debatten langzaam en onnaauwkeurig geweest; maar spoedig nam de justitie een' meer vasten en gelukkigen tred aan: in beslag genomen brieven, meer opregte openbaringen, hebben weldra de plannen der zamenzweerders en de namen der ware schuldigen bekend gemaakt. Het blanken-geslacht door het staal en het vergif uit te roeijen, de eigendommen te verbranden en uit te plunderen, en op die door roof, brandstichting en moord opgestapelde ruïnen, in de plaats van het rijke en welvarende Cuba, eene zwarten-republiek te stichten, als waardige mededingster van St. Domingo, zoodanig waren de plannen der zamenzweerders van Matanzas. In de instruktie betreffende dit komplot ontmoet men bij iedere schrede het spoor der Engelsche abolitionisten. De konsul Turnbull moest tot president der neger-republiek worden benoemd. Uit de stukken ten processe blijkt, dat hij het is, die het noodige geld verschaft heeft, om het vergif en de wapenen te koopen, welke men te Matanzas en in de overige naburige distrikten gevonden heeft. Overigens had hij beloofd, den opstand te zullen ondersteunen, door op de oostelijke kust van het eiland manschappen en oorlogsbehoeften te ontschepen.

Maar wat nog meer bevreemdt, is, dat men onder de in het geding betrokken personen, zeer aanzienlijke en tot dus verre zeer geachte inwoners aantreft.

Kortom, na eene even diepe als langdurige instruktie, heeft de militaire kommissie van Matanzas haar arrest uitgevaardigd, krachtens hetwelk vijftien personen tot de doodstraf zijn verwezen, als schuldig aan de misdaad van zamenzwering tegen het geslacht der blanken.

Den 27 junij in de kapel overgebragt, zijn zij den volgenden dag, om 6 ure 's morgens, gefusilleerd geworden.

Een groot aantal andere beschuldigden is tot eeuwige dwangarbeid en tot verbanning veroordeeld.

Men verzekert, dat de Engelsche konsul en de kommandant van het Engelsche station te Kuba, vergeefs de vrijheid aangevraagd, hebben voor hunne landslieden, die in de zaak betrokken zijn.

De Fransche konsul is gelukkiger geweest. Op zijne eerste bemoeijing daartoe zijn al de gearresteerde Franschen onmiddelijk op vrije voeten gesteld.

ENGELAND

De laatste berigten omtrent den gezondheids-toestand van Koningin Victoria en van den jonggeboren prins, luiden zeer gunstig.

— De prins van Joinville wordt den 12 dezer hier te lande verwacht. Bereids is het stoomschip *Princes Alice* naar Oostende afgezonden, om Z. K. H. aldaar te nemen.

— Sir R. Peel heeft zich in het lagerhuis andermaal verpligt gezien de politiek der tegenwoordige ministers tegen lord Palmerston te verdedigen, die beweerde dat zij te veel inschikkelijkheid voor het ministerie Guizot betoond, en ten gevalle der Vereenigde staten inwilligingen gedaan hadden die slechts eene tijdelijke rust ten gevolge zouden hebben. In eene volgende zitting warlen eerstgenoemden staatsman, hoewel op zeer kalmen toon soortgelijke verwijten door lord J. Russell gedaan, die tevens bewerende dat het verbetering van het lot der beiderzijdsche onderdanen ten gevolg verrigt, als dat de toestand van Ierland verbeteren zou. Tot wederlegging van dit een en ander wees sir R. Peel op de gewigtige wetsontwerpen, gedurende deze zitting aangenomen, waaronder de verbeterde armwet, die tot regeling van den arbeid in de fabrijken, en die tot reduktie der 3½ pCts schuld, voornaam plaatsen bekleeden. Ook ten opzigte van Ierland trachtte hij de regering van de haar ten laste gelegde feiten te zniveren.

— In de zitting van het huis der lords van den 8. heeft de markies van Normanby eene petitie ingediend van het zendelijg genootschap van Leeds, hetwelk zich beklaagt over de schending van het regt der volken door den bevelhebber van het Fransche eskader te Taïti. De petitionarissen verlangen geen oorlog tusschen Frankrijk en Engeland, maar zij hopen, dat de regering haren invloed zal bezigen, om de onafhankelijkheid der Societeits-eilanden te herstellen.

Lord Aberdeen heeft in zijn antwoord verklaard dat hij van de anglikaansche zendelingen te Taïti de verzekering had ontvangen, dat zij niet de minste reden tot klagten tegen de Fransche gezagvoerders hadden. Echter voegde hij er bij, dat de heer Pritchard, ofschoon van zijn officiel karakter ontdaan, niet te minder regt heeft op de bescherming van zijn gouvernement.

Ook aan het huis der gemeenten is eene petitie der zendelingen van Leeds, door den heer Macaulay aangeboden, geworden.

— De zitting van de beide huizen van het parlement is den 10 dezer tot den 2 september verdaagd. De werkzaamheden der wetgeving zijn voor dit jaar afgeloopen, en de gewone schorsing der zitting zou dus hebben plaats gehad, indien men niet nog aan de lords gelegenheid had willen geven, om binnen een' betrekkelijk korten tijd uitspraak te doen in de zaak van O'Connell en zijne vrienden. De heer Sheil, heeft, in het lagerhuis gevraagd, of het niet veel beter was, om nu dadelijk de deur der gevangenis van O'Connell te ontsluiten, en daardoor de genegenheid van het volk van Ierland te winnen, die men, als het op de nationale verdediging aankwam, zoo zeer noodig kon hebben.

— Onder de wetten, die in de laatste dagen met eenige overhaasting zijn doorgegaan, behoort ook het afschaffen van sommige oude verbodswetten tegen de Roomsch-Katholijken, die wel sedert lang eene doode letter waren geworden, maar toch nog konden worden ingeroepen. Daartoe behoorde de oude en hoogst ongerijmde wet, dat in Engeland een Roomsch-Katholijk geen paard in bezit mogt hebben, meer dan 5 ponden sterling (f 60) waard!

— De nieuwe gouverneur-generaal van Engelsch Indië is, na zich twee dagen te Alexandrië te hebben opgehouden, met een stoomboot naar Kaïro verder gereisd, en aldaar behouden aangekomen. Hij heeft een bezoek bij Ibrahim-pacha afgelegd, en vervolgens de pyramiden en andere merkwaardigheden bezigtigd, waarna hij den 28 junij zijne reis naar Suez voortzette.

— Uit officiële mededeelingen blijkt, dat Engeland thans negenentachtig gouvernements-stoomboten in dienst heeft, vijf welke voor de dienst gereed zijn en vijfendertig welke in aanbouw of tot herstelling op de verven zijn, en dat zij gezamenlijk 27,875 paardenkracht bezitten.

— Het dorp Lower Shorne, niet ver van Gravesend gelegen, is in den namiddag van den 7. dezer grootendeels door brand vernield geworden.

— Te Nottingham heeft den 7 dezer eene treurige gebeurtenis plaats gehad. Eene groote menigte had zich, volgens de niet zeer loffelijke gewoonte bij soortgelijke sombere gelegenheden, naar de geregtsplaats begeven, om de doodstraf te zien voltrekken aan zekeren W. Saville, die, volgens de getuigenissen, zijne vrouw en, zoo als uit het onderzoek gebleken was, ook zijne drie kinderen wreedaardig had omgebragt. Toen de veroordeelde eene naauwe straat werd doorgevoerd was het gedrang dergenen die hem zien wilden zoo hevig, dat zij elkander van een smallen trap drongen, waardoor twaalf personen, meestal jongelieden onder de negentien jaren, het leven verloren hebben, terwijl een en twintig anderen, meestal gevaarlijk gekwetst, nog in het hospitaal liggen.

FRANKRIJK

— De berigten uit Marokko blijven even tegenstrijdig ten aanzien van den stand van zaken aldaar. Terwijl van de eene zijde, de dagbladen van Marseille melden dat van weerskanten de vredelievendste verzekeringen gedaan worden, verkondigen de Spaansche bladen dat het Fransch eskader den 31 julij de haven van Kadix heeft verlaten en dat de vijandelijkheden een' aanvang gingen nemen. Te Parijs gelooft men dat de openingen en betuigingen welke de keizer aan den prins van Joinville laat doen, geen ander doel hebben dan tijd te winnen. Een gewoonlijk goed onderrigt brief-schrijver verzekert zelfs, dat dit laatste gevoelen door den prins in zijne jongste bij de regering ingekomen depêche onbewimpeld te kennen gegeven wordt.

— Men zegt dat de reis van Lodewijk Philip naar Engeland eene maand uitgesteld is, en eerst in het begin van october zou plaats hebben.

— De prins van Joinville treedt den 14 augustus in zijn 27ste jaar, zijnde hij te Neuilly in 1818 geboren. Men verzekert dat hij bij zijnen terugkeer van de expeditie tegen Marokko tot kontre-admiraal zal benoemd worden.

— Een Parijsch dagblad zegt, dat er in de hoofdstad een geheimzinnig vertrek bestaat, hetwelk buitengewoon prachtig versierd en gemeubeld is, met de uiterste zorg onderhouden wordt, en hetwelk bestemd is voor den keizer van Rusland, die plan zou hebben om in den loop van den aanstaanden winter Parijs *incognito* te bezoeken!

— Te Neuilly is den 9. een groot familie diné gehouden, bij gelegenheid der veertiende verjaring van de troonsbestijging van den koning der Franschen.

— De zaak van den heer de Montmorency, prins van Robecq, beschuldigd van het verspreiden van oproerige afbeeldsels, zal in de eerste helft der volgende maand voor het hof van assisen dienen. De prins zal door den heer Bertijer verdedigd worden.

— De hevige uitvallen tegen Engeland ter zake van het gebeurde op Taïti en van de deswege door het Engelsche ministerie aangenomene houding duren in de dagbladen der oppositie voort. Daarbij laat men het niet aan de gewone beschuldigingen over lafheid en zwakheid tegen den minister Guizot ontbreken. De revolutionnaire *National* zegt dat, op het minste daartoe gegeven sein, alle armen en harten in Frankrijk zich zouden vereenigen, om eenen onverzoenlijken vijand te bestrijden en tot in het hart zijner magt aan te tasten, wetende dat de Fransche beginselen bij ons lijdend en onderdrukt volk veel medegevoel zouden vinden. »Te gelijk," zegt de *National*, »zouden wij, zoo noodig, hulp genoeg vinden bij al de natien van Europa, ongeduldig en wrevelig over den Britschen hoogmoed en de Britsche hebzucht, die de geesel zijn der beide werelden, en welker vernietiging de beide werelden eenmaal met vreugde handgeklap zullen begroeten!"

— De *Haro* deelt ten aanzien van den anglikaanschen zendeling Pritchard de volgende bijzonderheden mede:

» De Engelsche konsul dr. Pritchard, die op

oogenblik in de staatkundige wereld zoo veel gerucht maakt, is een te Caen zeer goed bekend persoon. Het is nu een twaalftal jaren geleden, dat de heer Pritchard vergezeld van een talrijk kroost en van eene kamenier, die met destelfs oppassing belast was, zijnen intrek kwam nemen in een logement in de *rue des postes*. Daar leefde hij gedurende eenige maanden op eenen zeer kostbaren voet, zonder dat iemand ooit lady Pritchard gezien heeft, ja zelfs zonder dat ooit iemand van haar heeft hooren spreken.

De heer Pritchard was een zeer zonderling personaadje, in zoodanigen zin, dat bij hem het nationale flegma plaats had gemaakt, voor eene onbeschaamdheid in uitdrukkingen en in manieren, welke afschuwelijk naar de kroeg en andere slechte plaatsen roken. Zij, die in betrekking met hem waren, spraken van hem als van eenen zot, en zijne landgenooten zelven bekenden, dat zijne hersens niet altijd op hare regte plaats waren.

» Na verloop van eenigen tijd, vernemt men dat de heer Pritchard onder de begunstiging van eenen schoonen nacht, met stille trom is opgetrokken, aan zijne talrijke schuldenaars niets achterlatende, dan de eer van hem bediend te hebben, en twee zijner zonen in eene kostschool *rue des gnais* vergetende. De arme kinderen hadden het aan de menschlievendheid van den kostschoolhouder te danken dat zij niet in het bestedings-huis werden nedergelegd, want het was eerst lang daarna dat zij door hunne familie werden opgeeischt.

» En ziedaar dan het droevig en trouweloos personaadje voor wien men den geachten en dapperen Dupetit-Thouars heeft verloochend; ziedaar de man, voor wien men zoovele door een geachten zeeman bewezene uitstekende diensten bezwalkt heeft; ziedaar de persoon, die in de plooijen van zijnen mantel den vrede der wereld schijnt dooreen te schudden.

» Men moet bekennen dat de fortuin soms vrij zonderlinge grillen heeft.»

Bovenstaande bijzonderheden worden aangevuld door het volgende artikel aan het *Frankforter Journal* ontleend:

» Men herinnert zich een' originelen Engelschman die tien jaren geleden, te Frankfort zijn verblijf hield. Men noemde hem de *witte pantalon*, want hij droeg ze zelfs in het felste van den winter. Hij had zijnen intrek in de *zwaan*, en dwaalde onophoudelijk in de dorpen der omstreken van Frankfort rond, waar hij Duitsche brochures, tegen het *Zoll'verein* uitdeelde. Hij was meer sedert zeggen een Engelsche spion.

» Maar daar de senaat van Frankfort den moed niet had om hem openlijk uit de stad te jagen uit vreeze van gebaspel met Engeland, legde men het op eene andere wijze aan, om van hem ontslagen te worden: zijne maitres, een gemeen vrouwspersoon, beschuldigde hem haar onteerd te hebben. De Engelschman werd veroordeeld om haar gedurende dertien jaren, eene jaarlijksche rente van 300 Franks te verzekeren voor de opvoeding van het kind, hetwelk uit deze verfoeijelijke verbinding moet geboren worden, terwijl hem daarenboven wegens kwetsing der openbare zedelijkheid, gelast werd, de stad op het oogenblik zelve te verlaten.

» Welnu! die origineel, die Engelschman, die Lyon, dit slagtoffer der policie van Frankfort, was de beruchte Brichard, de held van Taïti, van Londen — en van Parijs!

FRANKRIJK

— De kroonprins van Pruissen is den 11 dezer te Brussel aangekomen.

— Een inwoner der gemeente Habay-la-Neuve, heeft aan den officier van den burgerlijken stand, bij gelegenheid van zijn *vijf en twintigste* kind, zijne derde echtgenoote verwekt.

— Nieuwe handelsschikkingen zijn op het punt tusschen Frankrijk en België tot stand te komen. Konferentiën te dien einde hebben het verblijf van koning Leopold te Parijs geopend, en de beide gouvernementen zullen te gelijk eene ordonnantie uitvaardigen om de nieuwe wijzigingen in de tarieven van beide landen te bepalen.

NEDERLAND

's BOSCH. Bij besluit van 8 dezer, heeft Z. M. eervol ontslag verleend aan den heer A. A. van der Burg, als 2de luitenant bij de dienstdoende schutterij te Breda, en bij dezelfde schutterij tot 2de luitenant benoemd, den heer mr. L. H. C. Ingenbenz.

— Blijkens eenen door de *Staats-Kourant* bekend gemaakten staat, heeft de opbrengst der middelen in de eerste zes maanden van dit jaar bedragen *f* 25,373,504,56, in het eerste halfjaar 1843 hadden dezelve opgebragt *f* 25,688,877,66, zoodat dit voor 1844 eene vermindering oplevert van *f* 315,373,00.

— Bij Koninklijk besluit van den 9 augustus zijn benoemd:

tot ontvanger der registratie,

te Oirschot de heer P. J. Bisdom, thans surnumerair der registratie in de provincie Groningen.

Verplaatst de ontvangers der registratie:

naar Sneek de heer J. B. Rousseau, thans te Eindhoven, en

naar Eindhoven de heer E. H. F. W. Mathon, thans te Oirschot.

's GRAVENHAGE 11 aug. Ten gevolge van het ontvangen berigt, dat 's konings zuster de erfgroothertogin van Saksen-Weimar-Eisenach, op den 8sten dezer voorspoedig van een prins verlost is, hebben de leeraren bij de onderscheidene kerkelijke gemeenten, ingevolge bekomen aanschrijving, heden de gebeden, welke in de kerken voor de gelukkige verlossing van H. K. H. hebben plaats gehad, vervangen door eene plegtige dankzegging aan den Allerhoogste, met de bede voor het spoedig en volkomen herstel van H. K. H. en het welzijn van den jonggeboren prins.

— Men verzekert, dat HH. MM. de koning en koningin dezer 20 of 21 dezer zich naar Weimar zullen begeven, ten einde een bezoek bij hoogstderzelver dochter, H. K. H. de erfgroothertogin van Saksen-Weimar-Eisenach, af te leggen. Men wil tevens weten, dat de koning veertien dagen en de koningin omstreeks zes weken aldaar zal verblijven.

UTRECHT, 12 aug. In den nacht van dingsdag op woensdag is de nachtschuit van Utrecht op Leyden, door de Amsterdamsche pakschuit, nabij Oudshoorn, overvaren, zoodat de schuit dadelijk is gezonken. De passagiers, benevens de schipper en knechts zijn gered. *(Utr. Kr.)*

Mengelwerk.

HET VERSLAG VAN DEN HEER THIERS,

in zake van het wetsontwerp over het onderwijs in Frankrijk.

Dat stuk heeft bij ons eenige aanmerkingen doen ontstaan nopens de strekking van sommige liberalen. Het komt ons voor, dat het niet onnuttig zijn zal, die te onderstreepen, aan de Katholijken en ook aan de liberalen, ten einde zij trouw handelen, het goede oprecht willen, en zonder omzien, de gevolgtrekkingen willen van hunne beginselen.

Herinneren wij de bepaling van het Fransche charter, die de zaak betreft. Art. 69 behelst het volgende:

« Er zal achtereenvolgend, door afzonderlijke » wetten en in den *kortst mogelijken tijd* voorzien » worden in de onderwerpen, die volgen:

» 1°. . . . . 8°. het openbaar onderwijs en de vrijheid van onderwijs."

Er zijn 12 jaren verloopen, sinds de kamers der Franschen gezworen heeft, zich naar die konstitutionnele wet te gedragen. De zijn gouvernement niet bij magte geweest vroeger in de vrijheid van onderwijs te voorzien. Ons dunkt, dat het niet betwijfeld kan worden van ja. — Wil dat bestuur en de Fransche kamers (die ook gezworen hebben het charter te volgen) de vrijheid van onderwijs regelen? Ons schijnt het duidelijk van neen.

Het verslag van den heer Thiers, dat als de uitdrukking van de denkbeelden van de meerderheid der kamer van gedeputeerden kan beschouwd worden, levert ons daarvan het bewijs.

De heer Thiers heeft gemeend, te moeten aanvangen met de zuiverheid van bedoeling der kommissie wier orgaan hij was, vast te stellen; die kommissie, zegt hij, *wil de uitgestrektheid der door het charter opgelegde verpligting volstrekt niet betwisten*. Dat is zeker eene geruststellende verklaring; niet de minste betwisting over de uitgestrektheid der zoo duidelijke beloften van vrijheid van onderwijs. — Ongelukkig haast zich de heer Thiers die schoone hoop te vernietigen, met aan te kondigen, dat de partijen in zijn oog, naar hunne bijzondere inzigten, het charter willen laten zeggen anders dan het gezegd heeft, of heeft willen zeggen!! — In onze oogen, en, wij vermeenen van ieder ander mensch, die onbevooroordeeld is, kan het denkbeeld van den heer Thiers zoo worden vertaald: wij willen de uitgestrektheid der beloften van het charter betwisten; maar wij willen ook, dat men ons niet beschuldigen kunne van aan die beloften te kort te blijven. Weinige woorden zullen het bewijzen.

De heer Thiers vraagt, hoe men de vrijheid van onderwijs verstaan moet? Hoe? — Maar zonder twijfel zooals men die altijd verstaan heeft. Die woorden: vrijheid van onderwijs, waren in 1830 niet zoo zeer nieuw, dat men hunne beteekenis niet kende, en dat men daaromtrent verschillen konde. Die vrijheid was het onderwerp geweest van lange en plegtige debatten, en de Katholijke Belgen, bij voorbeeld, of om beter te zeggen, de heer België vroeg, toen het vrijheid van onderwijs vorderde, niet slechts aan het Hollandsch gouvernement, dat er scholen zouden worden opgerigt, waarin de ouders hunne verschillende neigingen konden zien voldoen, de een met zijnen zoon voor te bereiden, om de balie met eer te volgen, de andere met hem aan de altaren Gode te wijden, een derde met hem te bekwamen voor den militairen stand, gene met hem voor den handel of de nijverheid op te leiden. Onder dat opzigt liet het Hollandsch gouvernement niets te wenschen over, en toch vorderde geheel België vrijheid van onderwijs.

Wat is dan vrijheid van [illegible] de vrije keus eenes [illegible] vrijheid verschilt [illegible] van de andere; het is de vrije uitoefening van elk beroep. De vrijheid van onderwijs was altijd de *vrijheid van te onderwijzen*, gelijk de vrijheid der drukpers is de vrijheid van schrijven en uitgeven door den druk. En wat [illegible] het iemand in het hoofd kreeg te verklaren, dat de vrijheid der drukpers daarin bestaat, met aan ieder individu de middelen te bezorgen, om zijne verschillende neigingen te voldoen door het lezen van alles, wat het gouvernement zoude goedvinden uit te geven? De *jeugd is geen voorwerp van handel*, zegt de heer Thiers, en niemand beschermt haar minder onder dit verlagend oogpunt, dan de Katholijken. Indien zij vrijheid van onderwijs vragen, dan is het niet als de vrije uitoefening van eene [illegible], maar het is omdat het onderwijs veel bijdraagt om den mensch te vormen, en niet alleen den sterfelijken, vergankelijken mensch, maar den onsterfelijken, [illegible] den mensch die door het woord van God leeft; het is omdat het onderwijs de jeugd in de wegen van zaligheid of verderf, onder het oogpunt der eeuwigheid plaatst. Zie daar

waarom de Katholijken vrijheid van onderwijs willen. — Ziehier, waarom de opregte liberaal, die te goeder trouw is, die ook willen moet. Het is omdat hij aan niemand het regt toekent, om aan anderen zijn geloof of zijn ongeloof op te dringen; omdat hij aanneemt en zelfs wil, dat aan ieder de middelen verleend worden, om zijne leeringen te verspreiden door alle eerlijke middelen, welke de goddelijke Voorzienigheid in zijne magt gesteld heeft, of die de menschelijke industrie heeft voortgebragt; mondeling onderwijs, onderwijs door schrift, onderwijs door de pers, vertrouwelijk of bijzonder onderwijs, onderwijs, dat openlijk gegeven wordt, *onderwijs voor elken leeftijd, zonder onderscheid.* Want voor den opregten liberaal, is de hoeksteen dit beginsel: *dat uit de vrije wrijving der opinien de waarheid ontstaat.*

En is dit beginsel niet de grondslag van onze konstitutien? Het is eene proef, waaraan het Katholicismus door onze wetten onderworpen wordt; en opdat hetzelve die naar billijkheid onderga, is het noodzakelijk, dat het in dezelfde voorwaarden van vrijheid gesteld worde, als de vijandige leerstellingen; het vraagt voor zich niet meer, dan het voor anderen wil.

Maar de heer Thiers neemt een voorbeeld in de balie, die niet geopend wordt, dan voor hen die waardig bevonden zijn, daar te verschijnen; bij wil dat het ligchaam der onderwijzers aan dezelfde regelen onderworpen worde. Bestaat er dan eenige gelijkenis tusschen onderwijs en het beroep van advokaat? Waarin is de vrijheid van denken, en dezelfs veropenbaring verbonden met de vrije uitoefening van het beroep van advokaat? Dat de staat de kens hebbe der erkende oogmen harer wetten, daarin zien wij niets strijdig aan de vrijheid van denken, en derzelver openbaring. Maar dat de staat zich regter stelle over de waarheid der godsdienstige en wijsgeerige leerstellingen, het onderwijs van sommigen magtige, dat van anderen verbiede, of, wat op hetzelfde neerkomt, dat hij het onderwijs der verschillende leerstellingen niet duldt, dan door zulke organen, welke hij zal goedvinden toe te laten, dat is klaarblijkelijk eene schending van het fondamentaal beginsel van onze konstitutien.

(Slot in 't volgend nummer).

Advertentien.

ALGEMEENE KENNISGEVING.

[illegible] DOODSBERICHT.

De brave CHARLES is dood!!!

Op den 1*n*. *December* 1843 in deze zoon met H. Heer Monseigneur *VIEGHINDT* Bisschop van *Cyrtum* etc. en verdere reisgezellen, den oceaan met het schip de *Phlegon* afgezeild, volmoedig naar *Curaçao* heen gedobberd, om na volbragte studien, eens als Missionaris op te treden!! dan! heerlijks aldaar uitgerust, of eene hevige [illegible] deed hem bezwijken, den tol der zwakke natuur betalen, [illegible] stierf; voorzien van de H. Sacramenten der [illegible] Kerk, de laatste troostmiddelen, op den 27[illegible] 1844, in zijne ijling stamerende de woorden [illegible]*Broeder de Redemptorist*, *Maria* (Gode [illegible]).

Charles [illegible] *meer!!!*

» Hij die [illegible] antaardigen, innemenden en » allerneder[illegible]jongeling in zijn omgang gekend heeft, [illegible] hoe diepverscheurend » dit gemis ons [illegible]lijk hart doorkerft!!

O! Achttienjarige [illegible]! Snelt gij dan zoo jeugdig naar het zw[illegible] graf??

Ach dierbaar kind! ach [illegible]ng! wat blijft ons over ter leniging [illegible] de heilige Godsdienst alleen. — Ja[illegible] krachtigste troost.

W. W. VAN [illegible]MEULEN.
Notaris.

M. J. P. VAN DER [illegible]MEULEN.
Geb. NUY[illegible]

Reek bij Grave 12 *Augustus* 1844.

Uit de hand te koop

OM DADELIJK OF TEGEN 1 NOVEMBER TE AANVAARDEN:

Eene sedert jaren wel[illegible]kende BROOD-BAKKERIJ, WINKEL en HERBERG, gelegen in de kom van het dorp [illegible] de kerk, met TUIN en SCHUUR, in eene volkrijke gemeente in Noord-Braband, waarin sedert een aantal jaren die affaire met het beste gevolg is uitgeoefend. Des verkiezende kan men zich deelte den laagsten prijze, tegen billijken intrest er op gevestigd houden.

Nadere informatien te bekomen aan het Bureau van den Noord-Brabander.

—

KOSTSCHOOL

VAN HET KONINKLIJK ATHENÆUM TE *MAASTRICHT.*

De ondergeteekende heeft de eer aan Ouders en Voogden, zijne aan het Koninklijk Athenæum te *Maastricht* verbondene KOSTSCHOOL aan te bevelen.

De jonge lieden worden al de lessen van het Athenæum bij, degenen welke niet voor de hooge scholen bestemd zijn, zijn niet verpligt de cursussen der dude talen bij te wonen.

Aan het Athenæum wordt grondig onderwijs gegeven in de Nederduitsche, Fransche, Hoogduitsche, Latijnsche en Grieksche talen, in de Aardrijkskunde, in de Reken- Stel- en lagere Meetkunde, in de Natuur- en Sterrekunde; zoodat er de jonge lieden toereikend tot de hooge scholen voorbereid worden.

De ondergeteekende vlijt zich, dat de ruime Gebouwen, Speelplaatsen en Tuinen van het Instituut, de gezonde ligging der stad, de minzame behandeling en zorgvuldige oppassing, welke de jonge lieden genieten, tot verdere aanbeveling zullen strekken van eene inrigting die met het vertrouwen van vele zeer achtbare familien vereerd wordt.

Voor den Kost en het Onderwijs dat door elf professoren en regenten aan het Athenæum, en voor de repetitie lessen, welke door de studiemeesters en den ondergeteekende gegeven worden, betaalt men 's jaars 240 Guldens.

In de Engelsche taal, het Boekhouden, de Muzijk, het Teekenen, enz. worden de jonge lieden door bijzondere lessen tegen zeer billijke prijzen, grondig onderwezen.

Het schooljaar begint den 1 Octobet.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij

P. ALARD,

Principaal der Kostschool en Onderwijzer der Fransche taal aan bovengemeld Athenæum.

—

OPENBARE VERKOOPING

VAN

Onroerende Goederen.

Mr. R. P. ROMME, Notaris in het Arrondissement *Breda*, zal voor zijn principaal, ter dage hierna gemeld, publiek veilen en genoegzaam geldende verkoopen:

Eene ruime en sterke HUIZING, SCHUUR, HOF, ERF en verdere aanhoorige GEBOUWEN, benevens de daarin geplaatste OLIE en GRUITMOLENS, vroeger met veel succes gedreven een en ander in den besten Staat van onderhoud, staande en gelegen in de Gemeente *Made* en *Drongelen*, zijde Kadastraal ingedeeld Sectie B, Nos. 901 en 902.

De dag tot voorloopige veiling zal gehouden worden op Zaturdag den 24 Augustus 1844, en die tot finalen verkoop op Zaturdag den 31 Augustus daaraanvolgende, beide na den middag ten drie ure ten herberge van de Gebroeders MERTENS, te *Made*.

ZEGT HET VOORT.

De voorschreevene goederen zijn inmiddels UIT DE HAND TE KOOP.

De Notaris JOH. DE BERGH, te *'s Hertogenbosch*, zal aldaar, in het Stads-Koffijhuis, aan de Peesmarkt, bewoond bij W. REGGERS, op *Donderdag den* 22 *Augustus* 1844, provisioneel en veertien dagen daarna, dus op *Donderdag den* 5 *September* daaraanvolgende, finaal, telkens dage des namiddags ten 5 ure te beginnen, in het openbaar verkoopen:

1° *Koop.* Een perceel UITERWAARDS HOOILAND, genaamd de Staart van den Oosendijk, gelegen te *Hernt* bij *Heusden*, groot 3 B. 88 R. 80 E., Sectie A, No. 9, helbende gedurende 10 jaren gemiddeld opgebragt *f* 211,00.

2° *Koop.* Een klamp GROVE en SMALTIENDE, genaamd de Braaktiende onder *Berlicum*, hebbende gedurende de laatste 15 jaren gemiddeld opgebragt *f* 153.

3° *Koop.* Een klamp GROVE- en SMALTIENDE, onder *Berlicum*, genaamd de Vaartzetiende, opgebragt hebbende als voormeld *f* 178,40.

4° *Koop.* Eene zeer wel ter nering staande en wel doortimmerde HUIZINGE, genaamd de Drie Snapelstoel, Gekwot. A, 209, bestaande in Voorhuis en vele Boven- en Benedenkamers, Keukens, Open-plaats, twee Kelders, twee Pompen en vele andere gemakken en verder aanhooren, te *'s Hertogenbosch*, op den Hoogen Steenweg.

Alles bij gedrukte billetten breeder omschreven, zijnde nadere onderrigting te bekomen ten kantore van den Notaris DE BERGH, te *'s Hertogenbosch*, voornoemd.

Graanmarkt van 's hertogenbosch

van donderdag, vrijdag en zaturdag, den 8, 9 en 10 augustus 1844.

Nieuwe rogge was ruimer dan vorige marktdagen aangebragt, doch terwijl de aanvoerders te overdreven in hunne eischen waren, en de belangstellenden bij meerderen aanvoer dalende prijzen verwachtende, is dezelve *als nu* aan genoteerde prijzen slepende afgegaan.

Boekweit en haver prijshoudend; de navolgende prijzen zijn besteed geworden per Nederlandsch mud als:

NIEUWE ROGGE	*f* 5,25 à *f* 6,00.
BOEKWEIT	- 4,65 - - 5,10.
HAVER, (geringe soort) . .	- 2,20 - - 0,00.

Presumtive waarde op wigt:

ROGGE van 71, N. P.	*f* 5,60	aan	73 N. P.	*f* 5,75.
BOEKW. » 67, » »	- 4,75,	»	69 » »	- 5,00.
HAVER » 41, » »	- 2,30,	»	44, » »	- 2,55.

Losse rogge komt weinig aan en is aan *f* 4,60 tot *f* 5,45 verkocht geworden.

Uit de informatien die successievelijk door de landbouwers worden medegedeeld, betreffende de rogge oogst van dit jaar, kan het volgende worden opgegeven.

De rogge is, in de Meijerij van 's Hertogenbosch nagenoeg voor drie vierde gedeelte reeds ingeschuurd; hiervan heeft men sedert eenige dagen een aantal karren ter markt aangevoerd, welke eene uitmuntende kwaliteit aanbrengen; dezelve was *droog*, *blank*, *goed van stuk*, *fijn korrelig* en heeft in *wigt*, die van vorige jaren overtreffen, waardoor dezelve, wat het gebruik betreft, weinig meer te wenschen overlaat.

De rogge, welke gedurende de dezer dagen gevallen regenbuijen gemaaid te velde heeft gestaan, en deze week mede ingeschuurd is, kan over het meestal van eene goede hoedanigheid beschouwd worden, ofschoon wel niet zoo droog en zwaar als bovenbedoelde, is dezelve echter droog genoeg bevonden, om voor bederf te worden gevrijwaard, ten einde met goed gevolg gebruikt te kunnen worden.

BEURS VAN AMSTERDAM

Maandag 12 Augustus, ten twee uren.

W. S. 2½ pCt. 61 7/8, ½. Nieuwe 2½ pCt. 73⅜, ¼. Dito 3p rese. 3 pCt. 78⅞, ¾, 74⅛. Dito 5 pCt. 99⅛, 9/16 Synd. pCt. 99⅛, ½. Dito 3½ pCt. 87⅛, ¼. Amsterdam. 1451, ½ G. 5 pCt. 99⅛, ½. Dito 4 pCt. 95⅝. Nat. Hoofd-Spoorweg 86 p. ct. 20½, ¾. Dito Coupon 2⅜, ½. Dito 5 pCt. 99⅛ te L. 2½ pCt. 43½, ⅛, ¾. Oude Russen 4 pCt. 90⅞. De. en Co. 90⅛, ⅜. Mexik. 31⅝.

Gedrukt bij D. A. A. de ROOY